

Torsdagen den
12 oktober 1978

Torsdagen den 12 oktober

Kl. 12.00

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 4 innevarande månad.

*Meddelande om
besvarande av
interpellationer
och frågor*

Ekonomiskt förtal

§ 2 Meddelande om besvarande av interpellationer och frågor

Statsministern THORBJÖRN FÄLLDIN:

Herr talman! Under riksmötets första vecka har ett antal interpellationer och frågor anmälts till statsråd som numera tillsammans ingår i expeditionsm ministären.

Varken regeringsformen eller riksdagsordningen innehåller några särskilda regler för det fallet att statsråd avgår efter att ha fått interpellation eller fråga. Med tanke på syftet med de båda frågeformerna har emellertid mina regeringskolleger och jag funnit att regeringens avgång får anses ha lett till att ändamålet med frågorna till statsråden har bortfallit. I den mån de spörsmål som frågorna avser fortfarande har aktualitet, sedan en ny regering tillträtt, kan naturligtvis interpellation eller fråga i ämnet framställas på nytt.

Av dessa skäl ber jag att på övriga statsråds och egna vägnar få meddela att vi inte avser att besvara de interpellationer och frågor som har framställts.

§ 3 Föredrogs

Justitiekottets betänkande

1978/79:1 med anledning av motion om ändring i vapenlagen m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4 Ekonomiskt förtal

Föredrogs justitiekottets betänkande 1978/79:2 med anledning av motion om ekonomiskt förtal.

I detta betänkande behandlades motionen 1977/78:418 av Joakim Ollén (m), vari yrkats att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om en förutsättningslös utredning av frågan om lagstiftning rörande ekonomiskt förtal.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:418.

Reservation hade avgivits av Bertil Lidgard (m) och Håkan Winberg (m)

som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:418 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna uttalat om utredning av frågan om lagstiftning rörande ekonomiskt förtal.

JOAKIM OLLÉN (m):

Herr talman! Det är i Sverige tillåtet att i det direkta syftet att skada ett företag sprida lögnen om företaget och dess produkter. Något egentligt skydd mot ekonomiskt förtal finns inte i den svenska lagstiftningen. Det finns visserligen situationer då reglerna om förtal i brottsbalkens 5 kap. har kunnat användas för att ingripa mot ekonomiskt förtal. Uppenbart är emellertid att de här alternativen lämnar ett mycket begränsat utrymme för beivrandet av ekonomiskt förtal. Ändå vet vi att ekonomiskt förtal förekommer och att det i vissa fall hårt har drabbat både stora och små företag samt enskilda fysiska personer. Det är också känt att ekonomiskt förtal i en del fall har lett till att företag fått svårigheter med att i fortsättningen sälja sina produkter och därmed också svårigheter att upprätthålla anställningen. Jag vill också gärna understryka att det för konsumenterna naturligtvis är av stor vikt att inte lögnen kan spridas hur som helst om olika företag och deras produkter. Hela konsumentupplysningens idé, nämligen att sprida korrekta faktauppgifter om olika produkter, kan ju i det enskilda fallet komma i fara om lögnaktiga uppgifter kommer att stå mot den sannfärdiga konsumentupplysningen.

Herr talman! Det har rätt enighet här i riksdagen om att ekonomiskt förtal kan leda till svåra problem i de enskilda fallen. Riksdagen har emellertid, under hänvisning till att det kunde förutsättas att regeringen ägnade tillbörlig uppmärksamhet åt de här frågorna, under ett flertal av 1970-talets riksmöten avslagit motioner med krav på utredning om ekonomiskt förtal. Jag vill betona att majoriteten som har velat avslå och avslagit dessa motioner varje gång har instämt i att det föreligger problem med ekonomiskt förtal. Minoriteter i riksdagen av varierande storlek har velat gå ett steg längre och hos regeringen begära att en utredning om eventuell lagstiftning rörande ekonomiskt förtal skulle tillsättas.

Riksdagen skall i dag ta ställning till justitieutskottets betänkande nr 2 och därmed ånyo till frågan om ekonomiskt förtal, och man kan konstatera att justitieutskottets majoritet inte längre hänvisar till att frågan om lagstiftning rörande ekonomiskt förtal kan förväntas bli beaktad av regeringen. Utskottet säger i stället kategoriskt att någon sådan lagstiftning inte behövs.

Men vilka argument mot en utredning av frågan om lagstiftning rörande ekonomiskt förtal är det då som kan anföras? Jo, det brukar hävdas dels att en sådan lagstiftning skulle kunna leda till oacceptabla inskränkningar i yttrande- och tryckfriheten, dels att den skulle kunna inverka menligt på möjligheterna att bedriva effektiv konsumentupplysning.

Låt mig beträffande frågan om tryckfriheten säga att det i den reservation som är fogad till utskottsbetänkandet liksom i min motion i ärendet som föranlett betänkandet klart sägs ifrån att yttrandefriheten inte får inskränkas på ett oacceptabelt sätt. Med andra ord: Skulle det i utredningsarbetet visa sig

att det inte går att utforma regler om ekonomiskt förtal utan att dessa leder till oacceptabla inskränkningar i tryckfriheten, då får man avstå från en sådan reglering. Men jag vill samtidigt understryka att mycket talar för att det skulle vara möjligt att införa regler om ekonomiskt förtal utan att för den skull betydelsefulla inskränkningar i tryckfriheten i något hänseende behöver göras. Jag vill också betona att regler om ekonomiskt förtal inte nödvändigtvis behöver innebära att den som bryter mot reglerna gör sig skyldig till tryckfrihetsbrott. Det är ju faktiskt inte bara massmedia som sprider lögnaktiga uppgifter om företag och deras produkter. Det är alltså inte absolut nödvändigt att regler om ekonomiskt förtal utformas som tryckfrihetsbrott.

Beträffande frågan om konsumentskyddet vill jag understryka att det är självklart att en effektiv konsumentupplysning skall kunna bedrivas också om man har regler om ekonomiskt förtal. Det finns ju inte något som säger att inte exempelvis konsumentupplysande myndigheters eller massmedias värdeomdömen eller kvalitetsomdömen skulle kunna spridas bland konsumenterna, även om man har regler om ekonomiskt förtal. Som bekant är det med de regler vi har när det gäller förtal av fysiska personer redan i dag fullt möjligt för exempelvis tidningsrecensenter att fullständigt skriva ner en rollprestation, en författares verk eller något liknande. På samma sätt skulle det, efter det att vi hade infört regler om ekonomiskt förtal, självfallet vara möjligt att kritisera företag och deras produkter.

Det som nu yrkas i den reservation som är fogad till utskottets betänkande är att frågan om lagstiftning rörande ekonomiskt förtal helt förutsättningslöst skall utredas. Jag har betonat att riksdagen tidigare har sagt att det finns problem på detta område. Nu säger emellertid utskottet att man inte anser att det finns någon som helst anledning att utreda frågan. Detta finner jag ganska uppseendeväckande, särskilt som frågan när den senast var föremål för remissbehandling fick ett överväldigande stöd av remissopinionen som ville att man skulle utreda den på ett förutsättningslöst sätt.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservationen, och jag vill samtidigt fråga utskottets talesman: Vad är det som har inträffat som gör att frågan om ekonomiskt förtal plötsligt inte längre utgör något problem? Vad är det som har inträffat som motiverar att frågan över huvud taget inte skall bli föremål för någon utredning eller några ytterligare överväganden?

Jag tror att det skulle vara värdefullt om vi kunde få ett klart svar på dessa frågor.

I detta anförande instämde Erik Hovhammar (m).

ARNE NYGREN (s):

Herr talman! Krav på lagstiftning och ändring av tryckfrihetsförordningen för att komma åt s. k. ekonomiskt förtal har framförts här i riksdagen många gånger. Alltid har det varit moderater eller tidigare högermän som burit fram motionerna. Under tvåkammarssystemets tid kunde det hända att det samma år fanns flera högermotioner med likalydande krav.

Före 1970-talet var också högermän ensamma reservanter i det riksdagsutskott som behandlade motionskravet på lagstiftning mot s. k. ekonomiskt förtal. I det nya riksdagshuset uppstod i början av 1970-talet en borgerlig trepartiallians bakom detta krav.

1973 stod justitieukskottets moderater, centerpartister och folkpartister samlade bakom ett reservationskrav på bifall till moderaternas motion, och 1974 hade de tre borgerliga partiernas utskottsledamöter samlats till ett majoritetsförslag, som bars fram till jämviktsriksdagen med krav på utredning av frågan om åtgärder mot s. k. ekonomiskt förtal.

Nu är kravet på en lagstiftning i denna fråga mycket äldre än så. Redan för 25 år sedan, 1953, föreslog straffrättskommittén i ett betänkande, Förslag till brottsbalk, att en särskild bestämmelse om "ekonomiskt förtal" skulle skrivas in i bedrägerikapitlet. Den dåvarande socialdemokratiska departementschefen avvisade dock förslaget, bl. a. med motiveringen att han ansåg att spridande av oriktiga och ogrundade uppgifter, som utredningen hade definierat som ekonomiskt förtal, ofta kunde beivras som vanlig ärekränkning.

I en proposition till riksdagen 1962 vidhöll den dåvarande regeringen denna ståndpunkt som motiv för att avvisa ett förnyat krav på en särskild lagstiftning. Man fick starkt stöd för den uppfattningen i riksdagen.

Sedan dess har riksdagen haft anledning att många gånger pröva motionskrav på lagstiftning. 1974 modifierade man på borgerligt håll kravet i utskottsreservationen till "en utredning", men målet var naturligtvis detsamma som tidigare år.

Nu är det egentligen inte moderaterna utan Industriförbundet som har varit ivrigast när det gäller att kräva lagstiftning mot s. k. ekonomiskt förtal. Moderater, och tidigare högermän, har här i riksdagen egentligen bara varit budbärare, som lagt fram motioner med Industriförbundets krav.

När man studerar 1970-talets motionstexter märker man att det egentligen är en skrivelse 1971 från Industriförbundet till dåvarande regeringen som har bildat underlag för de flesta moderatskrivningarna. I en av motionerna skrev man t. o. m. i flera stycken ordagrant av Industriförbundets skrivelse. Vad Industriförbundet då krävde var en lagstiftning för att försöka förebygga publicitetsskador. Man uttryckte sig i klartext så här:

"Straffbestämmelser skulle få en allmänpreventiv effekt och förmodligen nedbringa antalet skadevållande utsagor. I förekommande fall skulle därigenom den drabbade även kunna få ersättning för allmän förmögenhetskada. Straffbuden bör omfatta såväl osanna som ogrundade påståenden."

Det är alltså massmediernas omdömen om företag, deras varor och tjänster, som man vill komma åt med en lagstiftning mot s. k. ekonomiskt förtal. Straff och skadestånd vill man tillgripa för att avskräcka pressen från publicitet som kan skada företag och minska företagets omsättning. Motiven återfinns i varierande formuleringar i moderatmotioner under årens lopp.

Vi socialdemokrater anser att en lag av det slag som moderaterna strävar efter skulle innebära ett mycket allvarligt hot mot bl. a. massmediernas aktiva och värdefulla konsumentupplysning, och vi har ett gott stöd för vår

uppfattning.

1974 sände justitieutskottet det årets motionskrav på remiss till berörda myndigheter och organisationer. I ett svar skrev Pressens samarbetsnämnd, bakom vilken står Publicistklubben, Journalistförbundet och Tidningsutgivareföreningen, bl. a. så här:

"I det moderna samhället med dess starka inriktning på produktion och konsumtion är det en viktig uppgift för massmedierna att ge konsumenterna vederhäftig upplysning om varor och tjänster. Denna upplysning kan ske antingen i form av konsumentupplysning, dvs. statlig information om varor och tjänster, eller genom varurecensioner som återger journalisters personliga värdering. För att så allsidigt som möjligt informera läsaren måste det vara en självklar strävan att bl. a. belysa konkurrensförhållanden.

Vida gränser för yttrande- och tryckfriheten är nödvändiga för att massmedierna skall kunna fullgöra denna viktiga uppgift. En lagstiftning mot ekonomiskt förtal skulle kunna leda till att den omöjliggörs."

Tjänstemännens centralorganisation, TCO, var också mycket avvisande till lagstiftning. Man skrev i remissvaret att man tog avstånd från moderaternas motionskrav och ansåg att nuvarande skydd mot s. k. ekonomiskt förtal var tillräckligt. Man uttalade från TCO rädsla för att en lagstiftning skulle inverka hämmande på bl. a. arbetstagarorganisationernas företagsupplysning.

Men en organisation – Industriförbundet – uttalade i sitt remissvar stor entusiasm för moderaternas motionskrav. Man krävde från det hållet effektiva preventiva insatser, med andra ord en lagstiftning som kunde avskräcka massmedierna.

Trots varningsorden från Journalistförbundet, Publicistklubben, TCO m. fl. tunga remissorgan samlade sig ändå 1974 samtliga borgerliga ledamöter i justitieutskottet bakom ett utredningskrav med anledning av moderatmotionen. Strax före motionsbehandlingen det året skrev flera liberala tidningar, bl. a. Dagens Nyheter, och uppmanade folkpartisterna i riksdagen att rösta för socialdemokraternas avslagsyrkande. Och resultatet blev i jämviktsriksdagen 1974 en övervikt på 44 röster för socialdemokraternas reservationsförslag. Sedan dess har inget förslag förts fram till behandling eller votering i riksdagen förrän i år, då moderaterna återkom med en motion i januari.

Och nu inträffar det intressanta: nu är moderaterna på nytt ensamma bakom kravet från justitieutskottet, och reservanterna finner inte ens anledning att gå upp här i debatten och motivera sitt ställningstagande. Centerpartiets och folkpartiets ledamöter har övergivit sina regeringsbröder. Men detta skall tydligen tonas ned i debatten.

Visserligen inträffade denna klyvning i utskottet några dagar efter det att den borgerliga regeringen hade börjat haverera och samma dag som den upplöstes, men jag hoppas att det inte är den sprängningen som är motivet för folkpartisters och centerpartisters frigörelse. Ingen centerpartist eller folkpartist tycks nu villig att begära ordet och berätta om anledningen till omvändelsen. Jag vill tro att det är fråga om ett tillnyktrande i de leden i denna fråga. Vi socialdemokrater hälsar utskottets starka majoritet 1978 med

stor tillfredsställelse.

Vad det beslut som nu skall fattas handlar om är, att vi som yrkar avslag på moderatkravet därmed vill värna om tryckfriheten och yttrandefriheten. Visst kan övertramp göras i massmedierna – det skall vi medge. Det kan vara sådant som också skadar i något fall. Men vi anser att sådana övertramp kan beivras via annan lagstiftning och massmediernas egna sanerande åtgärder. Vi socialdemokrater vill inte vara med om att omgärda det fria ordet med den lagstiftning som Industriförbundet och moderaterna önskar.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till yrkandet i justitieutskottets betänkande nr 2 om avslag på moderatmotionen.

JOAKIM OLLÉN (m):

Herr talman! Det är riktigt, Arne Nygren, att Industriförbundet har haft denna inställning, liksom ett stort antal småföretag som varit utsatta för lögnaktig ryktesspridning, som har riskerat de här småföretagens sysselsättning. Jag vill gärna fråga Arne Nygren om det är något fel i att småföretag reagerar mot att lögnaktiga uppgifter leder till att deras sysselsättning riskeras. Jag vill gärna veta vad Arne Nygren tycker på den punkten, för det är ganska intressant.

Jag skall i övrigt bortse från Arne Nygrens försök att i stället för att diskutera sakfrågan insinuera att det finns dunkla och icke uttalade motiv bakom de här motionskraven. Jag försökte i mitt inledningsanförande att i någon mån analysera den kritik som har riktats mot tanken på regler om ansvar för ekonomiskt förtal och konstaterade därvid att invändningarna har varit relativt svaga, att tryckfriheten på intet sätt behöver hotas. Man behöver, som jag sade, inte ens göra ekonomiskt förtal till ett tryckfrihetsbrott. Det bemötte Arne Nygren inte med ett ord. Det är ganska självklart att sådana regler inte får leda till att konsumentupplysningen hindras. Om det f. ö. är någonting som skall känneteckna konsumentupplysningen, så är det sanning – till skillnad kanske från företagets egna, något välvilliga omdömen om sina produkter. Konsumentupplysning skall väl alltid vara sannfärdig. På vad sätt skulle sådan konsumentupplysning kunna komma att stå i strid med regler om ansvar för ekonomiskt förtal? Jag vill gärna ha svar på den frågan också.

Arne Nygren åberopade ett par remissinstanser. Jag tycker det finns skäl att ta intryck av den kritik som har riktats mot den här tanken. Jag vill därför än en gång särskilt starkt betona att det här förslaget inte får leda till att tryckfriheten inskränks. Men ändå måste jag fråga: Vem är det som Arne Nygren vill skydda? Det är alldeles uppenbarligen inte företagen, som är måna om att i fri konkurrens och utan att bli baktalade kunna fortsätta att sälja sina produkter och därmed hålla sysselsättningen uppe.

Näringsfrihetsombudsmannen uttalade också sitt stöd för motionskraven på en utredning.

Det kan knappast heller vara konsumenterna som Arne Nygren är ute för att skydda, därför att KO har faktiskt också ställt sig bakom kravet på utredning av denna fråga.

Det kan inte vara av huvudsakligen rättsskäl som Arne Nygren har betänkligheter, eftersom bl. a. justitiekanslern och riksåklagaren har varit inne på tanken att man borde utreda frågan för att klargöra hur eventuella regler om ansvar för ekonomiskt förtal skall vara utformade.

Jag fick inte svar på den fråga som jag tidigare ställde till Arne Nygren: Vad är det som har inträffat som gör att vad riksdagen tidigare enhälligt ansåg vara ett problem, nämligen att det faktiskt förekommer ekonomiskt förtal, i dag inte längre är något problem? Vad är det som gör att man bara kan säga att det här skall över huvud taget inte utredas, det är en ointressant fråga?

Vad är det för fel – jag upprepar den frågan så att det skall finnas möjligheter att svara på den – i att små företag försöker värja sig mot lögnaktiga uppgifter som kan skada sysselsättningen och som kan leda till obalans i den fria konkurrensen? Och vad är det Arne Nygren egentligen vill skydda?

Jag har framhållit att det här handlar om en förutsättningslös utredning. Det är självklart att tryckfriheten inte får tummas på. Det är självklart att konsumentupplysning skall få bedrivas fritt. Det har också KO sagt att man kan tänka sig, även om denna fråga utreds.

Vad är det Arne Nygren vill skydda, när han nu, med olika insinuationer som vapen, blankt avvisar kravet på en allsidig utredning om frågan om ansvar för ekonomiskt förtal?

ÅKE POLSTAM (c):

Herr talman! Jag hade inte tänkt gå upp i den här debatten, men eftersom nu herr Nygren har åberopat centerns tidigare ställningstagande vill jag erinra om att centerpartiet inte heller förra gången, då frågan var uppe till behandling, yrkade bifall till motionen. Det var vid 1975/76 års riksmöte, och då var moderaterna ensamma reservanter i utskottet. Det var för resten bara en enda moderat som reserverade sig, om jag inte minns fel. Det är således inget nytt när centern inte heller i år följer motionen. Anledningen är bl. a. att riksdagen år 1974 beslöt att klart avslå motionens yrkande. Detta har också herr Nygren redovisat.

Oavsett hur stort eller hur litet intresset var hos centern att biträda motionskravet, så följde vi det då för att utredningsvägen bringa klarhet i begreppet ekonomiskt förtal. Bara att definiera begreppet och skilja det från befogad kritik var mycket besvärligt. Motionen hade varit på remiss, och flera tunga remissinstanser hade också biträtt förslaget. Riksåklagaren hade sagt att det är ett svårbedömt område, där intresseavvägningar och gränsdragningar av olika slag måste göras. Därför ansåg han att en utredning skulle kunna klargöra om det är önskvärt och erforderligt med ett ingripande lagstiftningsvägen. När näringsfrihetsombudsmannen menade att sakliga skäl förelåg att utreda frågan tyckte han också att utredningen inte borde begränsas till frågan om kriminalisering av ekonomiskt förtal, utan att en möjlighet också borde ges att överväga problemet i vidare mån.

Jag åberopade i debatten år 1974 dessa synpunkter som stöd för en utredning men underströk också att utredningskravet inte alls behövde leda till lagstiftningsförslag. Från centerns sida eftersträvade vi inte någon ändring

av de nuvarande principerna för yttrande- och tryckfrihet. Det vi ställde oss bakom var i stället kravet på en utredning av frågan huruvida det fanns reella förutsättningar att, utan att träda yttrande- eller tryckfriheten för när, åstadkomma ett skydd mot ekonomiskt förtal. Men när sedan utskottsmajoritetens förslag om bifall till motionsyrkandet år 1974 föll – med siffrorna 125 mot 169 – var det, tyckte vi, en så klart uttalad mening av riksdagen att vi inte biträdde förslaget när det återkom till 1975/76 års riksmöte, och därför gör vi det inte heller i dag.

ARNE NYGREN (s):

Herr talman! Joakim Ollén ställde en mängd frågor till mig. Det saknades bara en, och den borde han kanske ha tillagt: Vad är det som har inträffat när inte ens de gamla regeringsbröderna längre är beredda att följa moderaterna trots att kraven på en utredning är exakt desamma nu som de var 1973 och som de var 1974?

Nu har herr Polstam försökt förklara centerns ståndpunkt. Jag skall inte gå närmare in på den förklaringen.

Joakim Ollén frågade vad jag menar att det är för fel i att små företag reagerar. Men nu är det inte några små företag som har reagerat, utan det är Industriförbundet som har varit aktivt i det här fallet. Jag skulle gärna vilja säga en sak, Joakim Ollén: Gå upp och ge några exempel på små företag som har drabbats av att vi saknar en lagstiftning mot ekonomiskt förtal och genom att eventuella övertramp av massmedierna inte har kunnat beivras på annat sätt!

Sedan sade herr Ollén att jag hade påstått att det fanns dunkla motiv bakom motionskravet. Jag vet ju inte hur Joakim Ollén bedömer Industriförbundet. Inte tycker jag att Industriförbundet har några dunkla motiv. Förbundet har faktiskt uttryckt sig ännu klarare, men i stort sett på samma sätt som moderaterna. Det är en intressefråga för Industriförbundet, och moderaterna har välviligt år efter år ställt upp och burit fram den till riksdagen.

Joakim Ollén säger att tryckfriheten inte hotas. Men det tycker Publicistklubben, Sveriges alla journalister anslutna till Journalistförbundet och Tidningsutgivareföreningen. Menar Joakim Ollén att han är bättre på att bedöma detta än vad de tre tunga remissinstanserna har varit?

Till sist frågade Joakim Ollén vem det är som jag vill skydda. Det sade jag mycket tydligt i mitt första inlägg. Vi socialdemokrater vill skydda det fria ordet, yttrandefriheten och tryckfriheten. Därför vill vi inte vara med om någon ytterligare lagstiftning som omgärdar det fria ordets utövning.

Både herr Ollén och herr Polstam gjorde sig skyldiga till en del felsägningar när de påstod vilka remissinstanser som hade sagt ja till en utredning. De flesta av dem som räknades upp har efter en hel del motiveringar kommit fram till att de inte skulle motsätta sig en utredning – och det är någonting annat än att säga ja.

Jag vill, herr talman, än en gång yrka bifall till utskottsmajoritetens hemställan.

JOAKIM OLLÉN (m):

Herr talman! Det må vara mig förlåtet om jag här i kammaren inte ämnar dra ett antal konkreta exempel på små företag som har utsatts för ekonomiskt förtal. Jag tror att Arne Nygren förstår att det inte vore särdeles lyckat. I den mån Arne Nygren inte känner till sådana fall kan jag hänvisa till exempelvis småföretagarpressen, där flera har tagits upp och debatterats. Jag vill i det avseendet också hänvisa till näringsfrihetsombudsmannens remissvar 1974, som innehåller olika exempel på företag, inte små – det skall erkännas – utan stora, som har utsatts för ekonomiskt förtal.

Det finns alltså ett problem med ekonomiskt förtal. Det intressanta är att det har en enig riksdag sagt år efter år. Jag har flera gånger frågat: Vad är det som gör att det nu plötsligen inte finns något problem längre? Det har jag inte fått något svar på. Jag menar att problemet fortfarande är så allvarligt att det borde vara värt att utreda.

Jag vill beträffande tryckfriheten understryka att en hemställan om att en utredning skall tillsättas inte gärna kan vara ett hot mot tryckfriheten. Jag har betonat att det finns all anledning att ta intryck av de här remissinstanserna som herr Nygren säger att jag inte bryr mig om. Det gör jag visst! Men jag menar att det borde gå att utforma regler på området som inte står i konflikt med det intresse vi vill värna om när vi hävdar tryckfrihetsrättens fundamentala betydelse i vårt samhälle. Det vore rimligt att tillsätta en sådan här utredning, och jag vill avslutningsvis än en gång yrka bifall till reservationen.

ARNE NYGREN (s):

Herr talman! Joakim Ollén frågade av vilken anledning jag inte svarade på frågan varför det inte skulle finnas problem längre. Jag tror att vår utskottsskrivning i det fallet inte skiljer sig från tidigare års utskottsskrivningar.

Jag sade avslutningsvis i mitt första inlägg att det kan förekomma övertramp från massmedia, och det skall vi medge, men att det är övertramp som kan åtgärdas med nuvarande lagstiftning och de saneringsåtgärder som massmedierna har påtagit sig. Det är därför vi har avstyrkt en ytterligare lagstiftning.

Anledningen till att ni moderater och Industriförbundet vill ha en skärpt lagstiftning är att den skall verka avskräckande på massmedierna när det gäller att skriva om företag och deras produkter. Det är det vi är så rädda för, och det är därför vi med sådan kraft går emot den tanken.

Nu återkommer det resonemang som vi hörde 1973 och ännu mer 1974, att det bara är en utredning som man begär. Jag vill i det fallet återge vad vår värderade förra utskottsordförande Astrid Kristensson, som jag ser befinner sig här, sade i en debatt om dessa frågor för några år sedan: Naturligtvis är det långa perspektivet att vi vill ha en lag och det korta perspektivet att vi vill ha en utredning. Så pass ärlig borde också Joakim Ollén vara att han efter sin argumentering här säger att naturligtvis vill moderaterna och Industriförbundet ha en skärpt lagstiftning. Jag tycker inte att han skall försöka gömma

Nr 10

Torsdagen den
12 oktober 1978

Ekonomiskt förtal

sig bakom en ursäkt att det nu bara är en fråga om en utredning.

Utskottsminoriteten, som tyvärr inte funnit anledning att gå in i debatten här i kammaren, har lagt till en skrivning längst upp på s. 8 i utskottsbetänkandet, som Joakim Ollén kan studera när debatten är avslutad och där man uttryckligen säger att någon sådan oskuldsfull utredning är det inte man vill ha, utan vad man vill ha är en ganska klar inriktning på utredningskraven. Det tycker jag inte att ni borde skämmas för att också ärligt berätta här inför kammaren.

JOAKIM OLLÉN (m):

Herr talman! Låt mig bara klargöra att vad som står i reservationen enligt min uppfattning pekar på att det skall vara en alldeles förutsättningslös utredning.

Låt mig också påpeka att detta att jag nu framhåller att det är fråga om ett krav på en utredning och inte ett konkret förslag verkligen inte är någon ursäkt för att frågan förs fram utan ett klargörande av att det ju först är när ett förslag finns som man kan ta ställning till i vilken utsträckning det utgör ett hot mot tryckfriheten. Det är bl. a. för att klargöra om det är möjligt att få fram regler på det här området som kan fylla en funktion, utan att stå i strid med tryckfriheten, som vi har begärt den här utredningen.

ARNE NYGREN (s):

Herr talman! Då måste jag faktiskt, fast jag hade hoppats att slippa behöva göra det, läsa upp för Joakim Ollén och till protokollet det som jag hänvisade till i mitt tidigare inlägg. Herrar Lidgard och Winberg säger i reservationen att man vill ha till stånd en utredning som "bör avse hela frågan om ekonomiskt förtal i ett vidare perspektiv, varvid även de skadeståndsrättsliga aspekterna liksom frågan om ärekränkning av juridisk person bör komma under bedömande".

Visst är inriktningen av en utredning klart uttalad – det skall vi aldrig någonsin bortse från.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Bertil Lidgard och Håkan Winberg, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

§ 5 Föredrogs

Lagutskottets betänkanden

1978/79:1 med anledning av motion om verkställighet av beslut i vårdnads-
ärenden

1978/79:2 med anledning av motion om skifte av dödsbo

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

§ 6 Flyttning av viss läkarutbildning m. m. vid nedläggning av Serafimerlasarettet

*Flyttning av viss
läkarutbildning
m. m. vid nedlägg-
ning av Serafimer-
lasarettet*

Föredrogs socialutskottets betänkande 1978/79:7 med anledning av propositionen 1977/78:177 om viss ändring i sjukvårdslagen (1962:242) och överenskommelser om karolinska sjukhuset, m. m., såvitt avser fråga om flyttning av viss läkarutbildning m. m. vid nedläggning av Serafimerlasarettet, jämte motioner.

INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Frågan om Serafimerlasarettet skall bevaras eller läggas ned har diskuterats i många olika instanser och under ganska lång tid. Vänsterpartiet kommunisterna har konsekvent gått emot en nedläggning av sjukhuset, bl. a. därför att vårdplatserna – framför allt akutvårdsplatserna – mer än väl behövs för Stockholms innerstadsbefolkning men också därför att det finns en väl fungerande forskning och utbildning inom sjukhuset.

Efter beslutet om nedläggning uttalade riksdagens socialutskott i fråga om en kommande flyttning av läkarutbildningen och forskningen från Serafimerlasarettet följande i sitt betänkande 1976/77:39: "Enligt utskottets mening är en förutsättning för att Serafimerlasarettet skall kunna läggas ned att likvärdiga resurser för sammanhållen utbildning och forskning kan beredas på annat håll inom sjukvårdsområdet." Riksdagen beslutade i enlighet med detta förslag och tryckte alltså mycket hårt på att utbildningen och forskningen skulle hållas samman. Vänsterpartiet kommunisterna har också i många sammanhang påpekat fördelarna med en utbildning som är sammanknuten med forskning.

Så kom då regeringens proposition 1977/78:177. Där kan man konstatera att regeringen gått emot riksdagens beslut om sammanhållen utbildning och forskning. Därför har vänsterpartiet kommunisterna motionerat i den här frågan och krävt att regeringen – den vi hade förut – skulle infria riksdagsbeslutet om fortsatt sammanhållen utbildning och forskning vid en nedläggning av Serafimerlasarettet.

I socialutskottets betänkande nr 7 är vpk-motionen behandlad, och syftet med den är tillgodosett. Därför behöver jag inte yrka bifall till motionen. Men, herr talman, det är märkligt att den borgerliga regeringen – den som fanns förut – inte har tagit riksdagens uttalande på allvar.

Jag har inget ytterligare att tillägga utöver det som utskottet skriver. Jag hoppas att den regering som kommer inte ignorerar riksdagens beslut utan återupptar förhandlingarna, så att vi får en sammanhållen utbildning och

forskning när nu Srafimerlasarettet läggs ned, och att regeringen alltså beaktar riksdagens beslut i den här frågan, precis som det står i socialutskottets betänkande nr 7.

*Meddelande om
fråga*

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölles.

§ 7 Anmälades och bordlades

Propositioner

1978/79:14 om godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Tyska Demokratiska Republiken om avgränsning av kontinentalsockeln m. m.

1978/79:15 om statsbidrag till Handelshögskolan i Stockholm

§ 8 Anmälades och bordlades

Motion

1978/79:7 av *Sven-Erik Nordin m. fl.* med anledning av propositionen 1978/79:13 om ändringar i lagen (1944:219) om djurskydd, m. m.

§ 9. Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställts

den 12 oktober

1978/79:33 av *Eva Hjelmström* (vpk) till justitieministern om åtgärder för att förhindra övergrepp i samband med polisaktioner:

Polisens åtgärder i samband med utrymningen av kvarteret Mullvaden i Stockholm aktualiserar en rad såväl rättsliga som andra frågeställningar. Justitieministern har i skrivelse den 26 september 1978 förklarat att polisen skött aktionen tillfredsställande. För samtliga som åsåg aktionen ter sig detta påstående egendomligt. En rad anmälningar har också inkommit till såväl JO som polisen om olika former av övergrepp; exempelvis stängdes el och vatten av. Den fotograf som tog bilder av en civilklädd polisman som systematiskt avfotograferade demonstranterna slogs ner. Sympatisörer till Mullvaden reds ner och piskades, trots att de på intet sätt uppträdde hotfullt e. d. Efter utrymningen av fastigheterna slogs många av de s. k. mullvadarnas egna föremål sönder och skövades. Barn och boende i husen invid Mullvaden trakasserades. Också för polisen måste beslutet om utrymningen av fastigheterna ha upplevts vara djupt otillfredsställande och inte ligga i linje med den målsättning och den arbetsmiljö de har rätt att kräva. Den arbetssituation och den arbetsbörda enskilda polismän ålades var orimlig.

Med hänvisning till det anförda vill jag till justitieministern ställa följande

fråga:

Avser justitieministern att med anledning av aktionen i Mullvaden vidta några åtgärder för att förhindra att övergrepp av det slag som skedde upprepas och därmed också förbättra polisens egen arbetsmiljö?

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 12.44.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 10

Torsdagen den
12 oktober 1978

*Meddelande om
fråga*